Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефони: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII. Ч. 62. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 1-го КВІТНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 1, 1954. No. 62. VOL. LXII.

ДЕМОКРАТИ ПРОТИ НОВОЇ ОБОРОННОЇ ПОЛІТИКИ

Вашингтон. — Сенатор Стюарт Саймінгтон, бувший секретар летунства в уряді Трумана, під час дебат у Сенаті твердив, що „нове обличчя" оборонної політики уряду не дає потрібної забезпеки країні в порівнянні з осягами Совєтів. Саймінгтон твердив, що уряд пробує пояснити цю нову оборонну програму тільки гаслами, але не дає ясного вияснення, як вона мала б виглядати. Його підтримав незалежний сенатор Вейн Морс, твердячи, що нерозумна ощадностева політика уряду в ділянці оборони зможе одного дня коштувати Америку мільйони втрат у людях. Саймінгтон зробив такі закиди урядовій програмі оборони. 1. Нова оборонна політика припізнила на два роки розбудову американського летунства. 2. Уряд не інформує Конгрес про основні засади цієї нової політики. 3. Згідно з відомостями Найвищої Команди ЗДА — Совєти мають половину своїх летунських машин з турбомоторами, а ЗДА дійдуть до цього стану аж у 1957 році. 4. Летунські фабрики в ЗДА працюють на одну шихту, а повинні працювати в трьох. 5. „Дивні гасла" запевняють громадянство ЗДА, що все в порядку, що за 11,000,000,000 долярів вибудують таку летунську силу, яка повинна коштувати 16,000,000,000 долярів. 7. Член Об'єднаного Головного Штабу не хотів відповісти на запит сенатора на Сенатській Комісії Збройних Сил і назвав запит сенатора „недоумкуватим". 8. Демократичні сенатори мають більше інформацій про оборону з часописів, магазинів і радія, як від військовости. 9. Публіку невірно інформується про загрозу від Совєтів. Сенатор Саймінгтон запитував уряд, чи він схоче поінформувати американський нарід про дійсний стан летунської сили Совєтів. Мільйони американців тепер без праці, і вони могли б працювати для оборони країни, — казав сенатор Саймінгтон.

Голова Жіночого Республіканського Клюбу остерігає партію

Ню Йорк, Н. Й. — Голова Крайового Жіночого Республіканського Клюбу п-і Едвард Івен Андерсон, промовляючи на обіді в головній квартирі цієї організації, заявила, що „магічне ім'я" Айзенгавера не буде стягати голоси під час виборів у листопаді цього року так, як це було 1952 року. „Не обманюймо себе, що великий і популярний провідник привів до перемоги нашу партію 1952 року, і тому ми вже тепер сидимо в безпечних шанцях". Е. Андерсон вважає, що цим „магічним словом" цього року має бути слово „республіканець", щоб якнайбільше жінок голосували на Республіканську Партію. В ЗДА є 51 мільйон жінок, які мають право голосувати, і тільки 40,000,000 чоловіків управнених до голосування. „Ми в більшості, казала Е. Андерсон, а тому можемо повести вибори так, як забажаємо". Республіканці повинні восени дати силу президентові Айзенгаверові, щоб він міг здійснювати свою програму, яку виготовив на довшу мету.

ЗДА проти золотого стандарту

Вашингтон. — Заступник секретаря скарбу В. Рандолф Бурджесс заявив на Сенатській Банковій Підкомісії, що уряд президента Айзенгавера є проти повороту до золотого стандарту в теперішній непевній світовій ситуації. Це „було б немудро — сказав він — добровільно віддавати наше золото тим, які його збирають, думаючи про те, щоб загорнути його, коли ми їм це дозволимо". Бурджесс зізнав, що адміністрація — проти всіх чотирьох законопроєктів у справі золота, які недавно внесено до цієї підкомісії. Один із тих законопроєктів пропонує поворот до золотого стандарту, другий — за підвищення ціни золота, а третій і четвертий домагаються вільного ринку для продажу і купівлі золота. Голова Дирекції Федеральної Резерви Вільям МекЧесні Мартин також ствердив, що тепер не було б жадної користи з повороту до золотого стандарту.

Хочуть законом заборонити пікетування Білого Дому

Вашингтон. — Демократичний конгресмен Двайт Л. Роджерс вніс законопроєкт, який забороняв би пікетування Білого Дому в віддалі до 1,000 стіп від парку, що його оточує. Цей внесок спричинений пікетуванням Білого Дому 1,000 нюйоркських портових вантажників, які прибули до Вашингтону, щоб демонструвати проти втручання губернатора Томаса Дюї в робітничі справи та проти уневажнення Крайовою Радою Робітничих Відносин виборів, в яких вантажники вирішували справу свого представництва перед корабельними підприємцями. — Вантажники пікетують Білий Дім у військових одностроях і мають з собою прапори Американського Леґіону, хоч крайовий командант цієї ветеранської організації Артур Дж. Коннел заявив, що вони незаконно захопили ці прапори із приміщення Леґіону в Ню Йорку і Статен Айленд.

В АМЕРИЦІ

● **Пасажирський літак ДС-7** Американських Ліній перелетів з Лос Анджелесу до Ню Йорку за 6 годин і 10 хвилин. Попередній рекорд, встановлений на Східніх Летунських Лініях, виносив 6 годин і 17 хвилин.

● **З Гавани на Кубі** повідомляють, що місцева поліція арештувала студента Льоренца Пардо Валдеса, який прибув із Маямі на Флориді, — в його валізці знайдено шість револьверів німецької системи. Крім нього арештовано також дев'ять студентів Кубинського університету.

● **В нирці бувшого** демократичного кандидата на президента ЗДА Адлея Стівенсона, рентґеноскопічним дослідженням виявлено камінь, який не представляє значної небезпеки для здоров'я. Лікар заявив, що бувший кандидат на президента зможе промовляти 2 квітня, як це було давніше вирішено.

● **Шкільна Рада в Филаделфії** звільнила 9 учителів, яким ще в листопаді заборонено виконувати вчительські обов'язки через те, що не хотіли відповідати на питання, чи є вони комуністи. Учителя Дейвіда Перлофа звільнено після того, як його визнано нездібним виконувати вчительські обов'язки.

● **Сенатор Вейн Морс** заявив що він всіми силами старатиметься, щоб будована коло Ніягари електрівня була під зарядом публічної, а не приватної аґенції.

● **Сенатор Ралф Е. Фляндерс** заявив, що Летунські Сили ЗДА ще в 1951 році продали 49,000 ґальонів ґазоліни і не вимагали оплати, аж поки Панамериканські Летунські Лінії самі запропонували оплатити куплену ґазоліну. Летунство нічого не знало про цю свою торговельну трансакцію.

СЕКРЕТАР ОБОРОНИ ОСТЕРІГАЄ АҐРЕСОРА

Вашингтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон заявив на пресовій конференції, що сила експльозії недавно випробовуваної водневої бомби — неймовірна. Він казав, що сила цих експльозій показує майбутньому напасникові на ЗДА, на яку відплатну акцію може здобутися ця країна. Вилсон не радо розмовляв про атомову і водневу зброю з журналістами, бо недавно він заявив, що в ЗДА забагато говориться про нову зброю. Він зробив це після того, як голова Комісії Атомової Енерґії Луїс Л. Стравс конферував із президентом Айзенгавером та відбув коротку конференцію з журналістами. Вилсон сказав, що теперішня воднева бомба є в такому відношенні до атомової бомби, як атомова бомба до вибухового матеріялу TNT. „Цю водневу бомбу, казав Вилсон, постійно поліпшують і щодо її сили і щодо її використання". Секретар оборони відповів, що найновіщий розвиток зброї не вимагає зміни в політиці оборони цього континенту. Інший високий урядовець твердив, що нові експльозії водневої бомби показали, що цю „надзброю" можна продукувати простіше і дешевше, як припускали. Коло 1960 року, він казав, навіть такі держави, як Франція зможуть продукувати водневу бомбу. Хоч друга воднева бомба вибухла ще 26 березня, то про неї повідомили пізніше, коли вже було певно, що від неї ніхто не потерпів, як це трапилося було під час ексльозії водневої бомби 1-го березня цього року.

Айзенгавер домагається знижки ввозових тариф

Вашингтон. — Президент Айзенгавер звернувся до Конґресу з рекомендацією знизити ввозові тарифи і в такий спосіб уможливити чужим країнам торгівлю із ЗДА. Поінформовані кола твердять, що звернення Айзенгавера йде по лінії пропозиції, яку випрацювала призначена президентом двопартійна Комісія Закордонної Господарської Політики два місяці тому. Ця комісія пропонує уповноважити президента зменшити ввозові тарифи на 15 відсотків на найближчі три роки. На чолі цієї комісії стоїть Кларенс Б. Рендолл. Він домагається знижки ввозових тариф, щоб можна було далі торгувати з закордоном, бо вже 12 червня ц. р. кінчається умова про обопільний торговельний рух з закордонними країнами. Президент змагає до того, щоб знижкою ввозових тариф піднести добробут ЗДА та їх союзників, які досі потребували допомоги ЗДА для втримання рівня своєї економіки.

Збільшилася надія на надання прав стейту Гаваям і Алясці

Вашингтон. — Число сенаторів, які противилися законопроєктові про надання прав стейтів ЗДА Гаваям і Алясці, значно зменшилося, і сподіваються, що ще цього тижня цей законопроєкт здобуде більшість. Прихильники законопроєкту обраховують, що за ним голосуватиме 55 сенаторів, і навіть противники заявляють, що він дістане більшість. Сенатор Джордж Сметерс заявив, що він поставить внесок про переведення референдуму серед мешканців Аляски і Гаваїв, щоб в бажають вони прав стейту ЗДА, чи статусу Комонвелту. Сенатор Дж. Вільям Фулбрайт вважає, що надання статусу Коммонвелту для Гаваїв і Аляски було б перехідним кроком не до надання прав стейту ЗДА цим територіям, а до їхньої повної самостійности. Це в ніякому разі не було б упослідженням цих територій — сказав він — бо Канада і Бермуди зовсім не нарікають на свій правний стан, а зате невдоволення чути у французьких колоніях, що їх Франція бажає включити до своєї імперії.

Відкинено 33 законопроєкти про дозвіл на побут в ЗДА небажаним чужинцям

Вашингтон. — Конґресова Іміґраційна Підкомісія „очистила" своє бюрко від кількох десятків законопроєктів, які внесли були конґресмени з просьбою, щоб небажаним чужинцям дозволити жити в ЗДА. І так конґресмен Вільям Г. Ейрес вніс аж 13 таких законопроєктів, з чого комісія 12 відкинула, а тільки один схвалила. Між тими „небажаними" чужинцями — комуністи, злочинці, колишні нацисти та особи, яким доведено неморальний характер. Деякі з тих осіб прибули до ЗДА „зайцем", або нелеґально перейшли кордон з Мехіко або Канади, і їх, згідно з законом, мали депортувати до країн їхнього походження, але внески конґресменів не допускали до цього. Тепер комісія вирішила, що 33 особи мають бути депортовані, і тільки 8 законопроєктів конґресменів прийняла. Крім того ще дозволено 15 чужинцям залишитися в ЗДА, хоч вони не мали права на сталий побут в цій країні. Ці особи приватно просили про дозвіл на постійний побут в цій країні, а не через конґресменів.

● **22 особи вбито** і чотири поранено під час зудару поїзда з автобусом. Всі жертви цієї катастрофи — пасажири автобуса. Це було в Арґентині.

● Команда Армії повідомляє, що 49 вояків, про яких повідомлено, що вони пропали без вісти в Кореї, визнано неживими.

ОДВУ і ООЧСУ СПІЛЬНО ВІДЗНАЧАТЬ 25-РІЧЧЯ ОУН

Ню Йорк. — Дві американсько-українські громадські організації націоналістичного напрямку, Організація Державного Відродження України (ОДВУ) і Організація Оборони Чотирьох Свобід України (ООЧСУ), рішили спільно відзначити „25-річчя існування і героїчної боротьби організованого українського націоналізму — ОУН", як це повідомлено окремим, спільним комунікатом з 27-го березня, підписаним пп. Ярославом Гайвасом за Центральну Управу ОДВУ й Іваном Вовчуком за Головну Управу ООЧСУ. В повідомленні дослівно сказано:

„В місяці листопаді 1953 року ЦУ ОДВУ опублікувала звернення до українського громадянства в справі відзначення 25-річчя існування і героїчної боротьби організованого українського націоналізму — ОУН. В місяці березні Головна Управа ООЧСУ проголосила заклик виявити демонстративну волю українського громадянства в 300-літню річницю трагічного Переяславського договору. Проводи обидвох Організацій, по довгих і вичерпних розмовах, рішили одним виступом відзначити 25-річчя існування ОУН і запротестувати проти поневолення України Москвою, проти намірів кремлівських сатрапів Переяславським договором закабалювати український нарід. Виступ цей призначений на місяць травень".

Франція знову на роздоріжжі

Париж. — Заява американського високого комісара Конанта про те, що Західня Німеччина дістане суверенність незалежно від того, чи буде ратифікований пакт західньо-европейської Оборонної Спільноти, — заскочила французькі політичні кола, які не були раніше поінформовані про такий виступ. Водночас, як повідомляють закордонні кореспонденти, невдоволення в урядових колах викликала промова головного командувача наземних військ НАТО в Центральній Европі, французького маршала Жуена, який критикував пакт Оборонної Спільноти, хоч заявився прихильно щодо участи відбудованих німецьких дивізій по стороні Заходу. Французький міністер оборони, Плевен, прихильник пакту Оборонної Спільноти, написав негайно листа до маршала Жуена. Прем'єр Ляніель заповів свою зустріч з маршалом у найближчих днях. Головний командувач військ НАТО, ген. Грунтер, хоч і не згадував Жуена, проте безумовно звертаючись на його адресу, заявив, що він далі стоїть на становищі пакту західньо-европейської Оборонної Спільноти, бо, хоч цей пакт недосконалий, нема покищо нічого ліпшого на його місце. У Франції зростає переконання, що, нарешті треба рішитися: ратифікувати пакт, або відкинути його.

Протикомуністична коаліція в Італії виграє

Рим. — Щораз більша свідомість комуністичної небезпеки підказує італійським партіям, не зважаючи на світоглядові різниці та розбіжності в поглядах на різні актуальні справи, об'єднуватися під час важливих виборів, — стверджують чужинецькі обсерватори. Таке бльокування довело в останніх днях до двох знаменних перемог над комуністами в муніципальних (громадсько - самоуправних) виборах. І так, у місцевості Кастелляммаре біля Неаполю, одному з найбільших італійських промислових центрів, де комуністи мали в своїх руках самоуправу від 1902 року (за вийнятком фашистівського періоду), виграла місцеві вибори коаліція центрових і правих партій. Так само в місцевості Баттіпаґлія, за 40 миль від Неаполю, ця коаліція перемогла бльок лівих соціялістів і комуністів. Вислїди виборів заперечують твердження комуністів, начебто остання афера з торгівлею наркотиків і таємним убивством дівчини Вільми Монтезі відштовхнула народні маси від центро-правих партій і придбала більше симпатиків комуністам.

Англія вимагає дебати в ОН над жидівсько-арабськими відносинами

Лондон. — Англійський міністер закордонних справ Іден зажадав скликання Ради Безпеки ОН для обговорення відносин між Ізраїлем і арабським світом. Водночас він спротивився, щоб Рада Безпеки зайнялася тільки справою нападу групи арабів на автобус, під час якого постріляно 11 пасажирів-жидів. Заклик Ідена в'яжеться з двома останніми актуальними справами: поперше, делеґат СССР оголосив „вето" проти резолюції Ради Безпеки, що закликала Єгипет не ставити труднощів кораблям, які пливуть до Ізраїлю через Суезький канал (це вже 58 з черги „вето" Совєтів в Об'єднаних Націях) і, подруге, до давніх неполагоджених конфліктів між Ізраїлем і арабським світом долучився ще останній напад ізраїльських вояків на містечко Нагалін, де згинули 10 арабів. Генерал Глоб, шеф штабу Арабського Леґіону, який прибув на місце нападу, ствердив, що його перевела частина реґулярної армії Ізраїлю, за докладним пляном і з політичною ціллю — у спорі з Йорданією виторгувати від неї дещо території. Прем'єр Ізраїлю Шаретт назвав напад на містечко Нагалін „місцевою аферою відплатного характеру". Король Йорданії Гуссейн прибув літаком до Нагаліну. Після його повороту до столиці Амману, негайно відбулося під його проводом засідання йорданської ради міністрів.

Комісія ОН осудила Ізраїль за вбивство 10 арабів

Єрусалим. — Мішана Військова Комісія Об'єднаних Націй, яка перебуває постійно в Палестині для бережения перемир'я між Ізраїлем і сусідніми арабськими державами, гостро осудила Ізраїль за останній напад ізраїльського військового відділу на містечко Нагалін по стороні Йорданії, при чому згинули 10 арабів. В резолюції Комісії говориться, що цей напад є „найбільш яскравим порушенням договору про перемир'я". Комісія закликає Ізраїль вжити заходів, щоб у майбутньому не було таких випадків проти Йорданії і щоб уряд Ізраїлю покарав винуватців. У резолюції докладно говориться про спосіб переведення збройного наїзду на містечко, що його боронила місцева поліція, з-поміж якої згинули 5 осіб. Згинула також одна жінка-арабка. Коли ж над'їхало вантажне авто з арабськими леґіонерами, то напасники, втікаючи, віддали ще сальву, від якої згинули на місці три леґіонери.

МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА ЯКОВА ГНІЗДОВСЬКОГО

Ню Йорк, Н. Й. — 5-го квітня між 4 і 7 годиною пополудні відбудеться відкриття мистецької виставки олійних образів і скульптури Якова Гніздовського в приміщеннях Ward Eggleston Gallerries 969 Медісон евеню і 76 вулиця в Ню Йорку. Виставка триватиме від 5 до 17 квітня, крім неділі, і буде відкрита від 10 години ранку до 5 пополудні. На ній буде виставлено 16 олійних картин і 8 скульптур.

Яків Гніздовський має 39 років життя. Студіював мистецтво в Варшаві і в Мистецькій Академії в Загребі в Юґославії. Першу виставку своїх праць влаштував у Мюнхені в Німеччині 1947 року. До ЗДА прибув у 1949 році. Спочатку жив у стейті Міннесота, де здобув другу нагороду за олійну картину на Стейтовій Мистецькій Виставці 1950 року. До жюрі цієї виставки належав, між іншими і славний Ясуо Кунійоші. Того самого року здобув другу нагороду за дереворит на виставці в Міннеапольському Мистецькому Інституті. Після того брав участь у численних мистецьких виставках. Від 1951 року живе в Ню Йорку. Минулого року Гніздовський виставив дві олійні картини в Еґлестон Ґаллері Груп, які відзначив мистецький критик „Ню Йорк Таймсу".

● **Рабін Абрагам Беристейн** тридцять років тому написав книжку про те, як дожити довгого віку. Цими днями він святкував свої 100-річні роковини. На родинному святі були: 5 дітей, 14 внуків і 18 правнуків.

ЧЕРЧИЛ БОРОНИТЬ ЕКСПЕРИМЕНТИ ЗДА З ВОДНЕВОЮ БОМБОЮ

АНГЛІЙСЬКА ОПОЗИЦІЯ АТАКУЄ АМЕРИКУ ЗА РОЗБУДОВУ ПРОДУКЦІЇ ВОДНЕВОЇ ЗБРОЇ. —

Лондон. — В Англійському парляменті відбулася гостра дебата з приводу останніх експериментальних вибухів водневої бомби, що їх перевела американська Комісія Атомової Енерґії на Тихому океані. Прем'єр Черчил відчитав заяву, в якій ствердив, що англійський уряд має обмежені відомості про ті останні американські спроби з уваги на існуюче в Америці законодавство. Проте Черчил покликався на заходи самого президента Айзенгавера перед конґресом, щоб уряд ЗДА мав право точніше інформувати своїх найближчих союзників про стан американських винаходів і воєнної продукції в ділянці атомової і водневої енерґії. Англійський прем'єр відкинув попередні суґестії опозиції, щоб дальші експериментальні вибухи водневої зброї відбувалися під якоюсь міжнародною контролею, бо, мовляв, це перечило б існуючим американським законам. Він відмовився теж іти по лінії бажань опозиційних лейбуристів, які хотіли б, щоб англійський уряд натискав на З'єдинені Держави в напрямку обмеження продукції нової водневої зброї. Ця зброя, мовляв, є найкращою забезпекою перед третьою світовою війною і в інтересі Великої Британії лежить, щоб її союзники були якнайсильніші. Черчил пригадав, що подібні експериментальні вибухи переводили і далі переводять Совєти і з іронією зауважив, що „не пригадує собі, щоб хтонебудь звертався з подібними застереженнями під адресою Совєтської Росії." — Черчил признав що дальші американські експериментальні вибухи водневої зброї будуть переводитися впродовж квітня. Обмеження тієї зброї було б можливе, мовляв, тільки в рямцях загального розброєння. Англія, казав Черчил, є готова в кожній хвилині приступити до розброєння на основі якогось міжнародного порозуміння, але — прем'єр ствердив одночасно, — що заборона вживати атомову й водневу зброю може бути тільки тоді реальна й дійсна, коли буде встановлена контроля над продукцією, а це не можливо, поки не буде відбудоване міжнародне довіря між державами. Черчил відмовився робити перед американським урядом такі інтервенції, які стрінулися б напевно з відмовою. Він відмовився теж в імені англійського уряду — допустити тепер до ширшої парляментарної дебати в цій справі, ще перед полагодою біжучих справ. Така дебата, мовляв, могла б відбутись тільки після свят Великодня. Заява Черчила викликала цілу низку різних запитів збоку опозиції, при чому лідер Партії Праці, кол. прем. Еттлі знову порушив справу конференції 4 великодержав „на найвищому рівні." На поміч Черчилеві, який очевидячки схвилювався атаками опозиції, поспішив міністер закордонних справ Іден. Кореспондент „Ню Йорк Таймс-у" зазначує, що Черчил виглядав в тій дебаті дуже перевтомлений і що це була тільки „тінь колишнього Черчила".

Японці перелякані другим вибухом водневої бомби

Токіо. — Коротке повідомлення американської Комісії Атомової Енерґії про те, що в п'ятницю 26 березня переведено другий успішний експериментальний вибух водневої бомби, викликало сильне занепокоєння в Японії. Місцеві часописи обурюються, що Японії не поінформовано раніше про новий дослідний вибух. Японська рибальська компанія висловила побоювання, що новий вибух спричинить знову великі втрати для рибальського промислу. Офіційні японські чинники видали комунікат, в якому повідомлено, що перед другою експльозією вжито ще більших охоронних заходів, як перед першою, і треба сподіватися, що ніхто на відкритому океані не потерпів ніякої шкоди.

В Індо-Китаї знищено 1,000 комуністів

Сайгон. — У несподіваному випаді з обложеної фортеці Дієнбієнфу в Індо-Китаї французи здобули і знищили сильно укріплене артилерійське гніздо комуністичних партизанів. Французька піхота зблизилась до ворожих позицій під охороною двох танкових колон і після збомбардування їх авіяцією. Випад французів заскочив комуністів, однак вони не кинулися врозтіч, а завзято боронились. У повідомленні сказано, що французи, вернувшись назад до фортеці, залишили на бойовищі коло 1,000 трупів комуністичних партизанів. Взято полонених і захоплено багато зброї та виряду, — а решту понищено. Це — перший протинаступ французьких наземних сил від часу великої комуністичної офензиви на названу фортецю.

В СВІТІ

● **Анастасій Мікоян**, член Президії Всесоюзної Комуністичної Партії, і Михаїл Суслов, один із членів Секретаріяту цієї партії, прибули до східнього Берліну на з'їзд німецької „Соціялістичної Партії Єдности", себто комуністичної партії.

● **Між технічними** подробицями, які, проте, іноколи мають принциповий характер, що їх устійнює американський амбасадор Болен у Москві з совєтським урядом у зв'язку з недалекою Женевською конференцією, є справа мови. Устійнено, що англійська, французька й російська мови є „офіційними". Болен хоче зарахувати китайську мову до „мов праці", а Молотов настоює, щоб і китайську мову признати „офіційною".

● **Автомобілі совєтського** виробу хочуть зробити конкуренцію американським і західньо-европейським у Греції. Заповіджено, що на автомобільному ринку у Греції появляться в найближчому часі перших 80 совєтських „Побєд" і 20 „Зімів".

● **Згідно з анкетою**, що її перевів один англійський журнал, половина англійців знає, хто такий МекКарті. Друга половина складається з осіб, які думають, що МекКарті — американський президент, співак, баксер або „має якесь діло з мавпами".

● **Офіційно проголошено**, що Папа Пій XII переборов свою недугу, що на 2 місяці прикувала була його до ліжка. 78-літній Святіший Отець слухає вже щоденно Богослужби і без сторонньої помочі виходить на короткі проходи по парку. Папа прийняв на прощальній авдієнції д-ра Павла Ніганса, лікаря-спеціяліста з Швайцарії, якого спроваджено до Риму в найкритичнішій фазі недуги Папи.

● **Одна з найславетніших** високих шкіл у світі, паризька Сорбонна, святкує своє 700-ліття. Король Людвик IX видав у 1253 році едикт, яким створено колеґію „для бідних студентів теології". Це був зав'язок пізнішої Сорбонни.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОБОРОНА ІНДО-КИТАЮ

Виступ державного секретаря Джана Фостера Доллеса в Заморському Пресовому Клюбі Америки в готелі „Валдорф-Асторія" минулого понеділка поставив справу оборони Індо-Китаю в центрі міжнародної політики. Це тим більше, що промова Доллеса була раніше устійнена з головними керівниками в уряді та апробована президентом Айзенгавером. В додатку, цей виступ відбувся перед конференцією в Женеві, на яку запрошено представника червоного Китаю і яка вже від самого її заповідження викликала поважні застереження і побоювання, що вона може перетворитися на „азійський Мюнхен".

Промова Доллеса мала, виходило б, на меті не тільки розвіяти ці побоювання та заспокоїти схвильовану публічну опінію, але й перестерегти червоних імперіялістів, що сьогодні, де б вони не затіяли нову аґресію, матимуть до діла з Америкою та всією її могутністю і рішучістю. Доллес заявив коротко, що „в теперішніх обставинах встановлення в південно-східній Азії політичної системи комуністичної Росії та її комуно-китайського союзника, будь-якими засобами, було б важкою загрозою для всієї вільної спільноти". Тому, „З'єдинені Держави вважають, що така можливість не може бути сприйнята пасивно, але її необхідно зустріти спільною акцією. Це могло б означати серйозний риск. Але цей риск був би далеко менший від того, перед яким ми стояли б за кілька років, якщо б поважились на нерішучість сьогодні... Часом необхідно відважитись на риск, щоб здобути мир, як і у війні необхідний риск, щоб здобути перемогу. Вигляди на мир звичайно поліпшуються, якщо можливий аґресор наперед знає, куди аґресія може його завести..." — твердив державний секретар Доллес. Він не сказав виразно, куди аґресія могла б агресора завести, натякаючи тільки, що комуно-китайська інтервенція в Індо-Китаї чи в іншій частині Азії „мала б важкі наслідки, які могли б не обмежитись до самого Індо-Китаю". Решту можна собі легко доповнити.

Цей виступ Доллеса не тільки ставить оборону Індо-Китаю в центрі міжнародної політики, але ним З'єдинені Держави виразно перебирають на себе головну ролю в цій обороні, як свого часу перебрали її в обороні Кореї. Це справа першої ваги, як зважити, що у Франції від деякого часу поширюються настрої здобути т. зв. „мир" в Індо-Китаї майже „за всяку ціну", отже й політичною та моральною капітуляцією перед комуністами, якою без сумніву було б визнання комуно-китайського режиму та згода на прийняття його до Об'єднаних Націй. Америка стоїть на становищі, що Франція обороняє в Індо-Китаї справу вільного світу, **подібно, як її обороняла Америка в Греції чи** в Кореї. Президент Айзенгавер свого часу виразно перестеріг, що перемир'я в Кореї підписано не на те, щоб звільнити комуністичні сили до нової аґресії в іншому місці. Доллес дав тепер зрозуміти, що Америки та очолюваного нею вільного світу не можна ані шантажувати, ані „змучити", та що Америка до живого заінтересована в обороні Індо-Китаю.

Немає причини сумніватися в запевненні Доллеса, що Америка не думає допустити до „азійського Мюнхену" на найближчій конференції в Женеві, що альянтам вже нікуди поступатись перед комуністами і що будь-який компроміс з комуністами в „теперішніх обставинах" неможливий. Немає теж двох думок, що понеділковий виступ державного секретаря був дуже на часі. Все ж таки цей виступ ще не цілком заспокоїв американську публічну опінію, яка у словах „теперішні обставини" добачає небезпеку такого компромісу, якщо б ці „теперішні обставини" змінилися і, наприклад, Москва наказала червоним припинити війну в Індо-Китаї. Чи й тоді були б важні заяви про те, що перед комуністами вже нікуди поступатись, і чи перед комуно-китайським сателітом Москви й надалі будуть закриті двері Об'єднаних Націй? Проте, не зважаючи на такі запити без відповіді, виступ державного секретаря Доллеса можна тільки привітати, як завжди потрібну пересторогу ворогам і запевнення приятелям.

Публічна дебата про війну

В американському публічному житті настала одна цікава зміна: донедавна на всі лади й способи говорилося тільки про мир, — тепер почалася публічна дискусія на тему війни. Виринула вона начебто несподівано й випадково: дебата на тему потреби чи шкідливости обмеження конституційних прав президента З'єдинених Держав в ділянці укладання міжнародних договорів спонукала державного секретаря Дж. Ф. Доллеса до заяви, що президент все одно має право наказати негайну відплату аґресорові, предкладаючи щойно після довершеного факту свою постанову на затвердження парляментові. Ту заяву Дж. Ф. Доллеса, яку він склав 12 січня ц. р., не лише потвердив, але й поширив сам президент, заявивши, що треба б поставити перед воєнний суд і розстріляти такого президента, який чекав би щойно на рішення Конґресу, щоб застосувати відплату в відношенні до аґресора, тоді, як від такої негайної відплати залежала б доля нації. Політичний світ в самій Америці і далеко поза нею наче стрепенувся і втратив свою звичайну апатію: він відчув у тій заяві смертельно поважну нотку, смертельно поважний натяк на війну, що в часах сучасної воєнної техніки, оперта на перегонах щодо рішення, ініціятиви й удару. А тому, що ті заяви збіглися часово з експериментальним вибухом водневої бомби на острові Бікіні, з проголошенням військової допомоги Пакістанові, з приїздом до ЗДА шефа французького генерального штабу ген. Елі і прийняттям нового бюджету американської розбудови різних родів атомової зброї, — заметушились всі професійні пацифісти.

У широкому світі є два центри угодовецького руху у відношенні до Совєтів і принципового пацифізму: Індія і її прем'єр Неру та англійська парляметарна опозиція, себто Партія Праці („лейбуристи"), підштовхувана її лівим крилом т. зв. бівенітів. Навіть італійський бльок лівих соціялістів Ненні і комуністів Тоглятті, ані теж французькі соціялісти й соціял - радикали, не грають такої ролі керівників міжнародного угодовства з червоною Москвою, як її грають індійський Неру й англійський Бівен. Тому негайно заповіджено в англійській Палаті Громад дві інтерпеляції лейбуристів: щоб Черчил старався якмога зустрітися з Айзенгавером і Маленковим у справі заборони вживати в найближчих війнах атомову й водневу бомби та всі інші подібні роди зброї, і щоб на майбутнє заборонити всякі експериментальні вибухи з розбиванням атомових ядер, бо такі вибухи небезпечні для людей і тварин у промірі сотень миль.

Публічна дебата ведеться і самій Америці. Між іншим, „Ню Йорк Таймс" у своїм недільнім додатку вмістив спершу критичний щодо Дж. Ф. Доллеса голос Честера Бавлеса, колишнього американського амбасадора в Індії, після нього подав на своїх сторінках гостру репліку голови республіканської більшости в Сенаті В. Ф. Новленда, а в останньому своєму випуску з 28 ц. м. дав велику статтю останнього державного секретаря з часів през. Трумана — Діна Ачесона. Цей останній ствердив на самому вступі, що в цьому році в ЗДА веститься взагалі широка публічна дебата над американською закордонною політикою, — така, як після американсько-англійської війни в 1814 р. і після першої світової війни. Між рр. 1814 і 1914 був, мовляв, період рівноваги світових потуґ, яка щонайменше льокалізувала місцеві міжнародні зудари. Перша світова війна заломила цю рівновагу, а друга виявила наочно всім мешканцям американського континенту, що океани перестали бути заборолом перед ворожою аґресією. Ачесон не каже цього виразно, але дає зрозуміти, що мир буде забезпечений, коли знову „збалянсуються" міжнародні сили, себто, коли постане „рівновага" сил на ґрунті поділу світу на Схід і Захід.

Дін Ачесон є рішучим противником ізоляціонізму. Але, в обороні конечности жити у тісному союзі з різними державами світу, висловлює свій острах, щоб антикомуністичну кампанію не переносити з внутрішньоамериканського терену на терен відношення ЗДА до різних таких чужих держав, які є або можуть бути американськими союзниками. Мовляв, в Італії є сильна комуністична партія, теж саме у Франції, Пакістан визнав червоний Китай, Англія не тільки визнала його, але форсує свою торгівлю з ним, Індія дуже чула на пункті своєї невтральности. Дін Ачесон твердить, що коли б до всіх тих держав стосувати принциповий антикомуністичний критерій, то це завело б Америку протісінько до ізоляціонізму, бо довело б до переконання, що можна вірити тільки самому собі. Тому Ачесон, виходячи з засновку, що треба скріплювати своїх союзників та ослаблювати союзи противника, виступає проти проголошування погроз щодо „негайної і масової відплати", яка може настрашити не так дійсного аґресора, як власних союзників. Він виступає також проти вислову Доллеса, що З'єдинені Держави мають у своїх руках „ініціятиву відплати", кажучи, що „ініціятива" може торкатися тільки нападу, а не оборони. Ачесон невдоволений заявою Доллеса, що, у відповідь на аґресію ворога, З'єдинені Держави відплатять ворогові у такому місці, де він цього найменше сподівається. Ачесон добачає в цьому погрожування третьою світовою війною, і з цього боку заявляє, що кожне повторення Корейської, себто льокальної, війни деінебудь у світі, хоч яке прикре й коштовне, було б ліпше, як нова ґльобальна війна.

Стаття Ачесона знайшла вже різкий відгук у пресі, прихильній теперішній адміністрації і політиці Доллеса. Ця преса виразно обвинувачує Ачесона в маскованому угодовецтві щодо комуністів і ставить його на одну дошку з лівими англійськими лейбуристами. „Ню Йорк Ворлд Телеґрам енд Сан" закінчує свою репліку Ачесонові гнівним зворотом, що Ачесон, мовляв, нічого не навчився за два останні роки свого перебування осторонь державних справ.

Уся ця дискусія актуалізує знову міжнародну проблематику на терені З'єдинених Держав. Рішення Президента, щоб спопуляризувати в найширших масах народу відомості про Індо - Китай, щоб американці знали, як тісно в'яжеться тамошня війна з життьовими інтересами Америки, підсилює таку публічну дискусію в Америці, яка — слава Богу — вийшла поза межі вічних фраз про мир, які тільки присипляли чуйність широких мас.

Роман Степанович

Крик в пустині

Гарвардський університет видав в 1953 році книжку Самуеля Шарпа п. з. „Польща — білий орел на червоному полі" („Poland White Eagle On A Red Field"). Книжка має 338 ст. друку, опрацьована документально і оперта на десятках джерел. Розпочинається вона моттом: „Писання історії — це не складання кондоленції".

Від самого початку Шарп вказує на те, що польський науковий світ у своїх працях керується більше патріотичним чуттям, а не подаванням об'єктивної правди, що повинно бути аксіомою для кожної науки. Він доказує, що з польських статистичних даних до 1939 року ніхто не міг ніколи довідатися об'єктивної правди, бо поляки тенденційно обдурювали і себе і всіх тих, що цікавилися цією справою. Тож не диво, що чужий світ був змушений шукати потрібних даних деінде, а в першу чергу слідкував за статистичними даними національних меншин у Польщі. Тим часом, поляки для затемнення національних проблем, що їх мала Польща від початку й до кінця, видумували різного роду назви для національних меншин, стараючися тим способом збільшити число польської національности. Так, між іншим, постав у Польщі „науковий" поділ українців на: русинів, українців, польських греко - католиків, православних і навіть „гуцулів". Не зважаючи на таку парцеляцію, було всім відомо у Польщі й поза Польщею, що на т. зв. „польській" території було понад 7 млн. українців. Те саме діялося також і з іншими національними меншинами в польському „панстві". (Шарп, ст. 88).

Перечислюючи всі державно - політичні польські невдачі від початків постання польської держави до найновіших часів і звертаючи увагу на економічний та людський потенціял Польщі, її географічне положення та багатство, Шарп приходить до таких висновків:

1. Польська справа є зовсім безнадійною, бо Польща була і буде географічно положеною між Росією і Німеччиною, тобто між відвічними ворогами, і що так, як на протязі тисячоліт Польща завсіди знаходилася між російським молотом і німецьким ковалом, так надалі залишиться в такому самому положенні. Через те саме вона не може вдержатися, бо не має сили, отже й немає рації її існування, ані можливости вдержати її, як державу. Шарп не подає на це ніякої розв'язки. Він тільки вказує на те, що Польща не може провадити невтральної політики і через те не може йти ані з одною, ані з другою стороною, тобто ані з Німеччиною, ані з Росією. „Майбутність Польщі безнадійна, отже, пощо ж в такому разі займатися нею, допомагати їй або воювати за неї?"

2. Америка може дати милостиню або сказати своє добре слово про те, що Польща є „надхненням народів". Міг собі президент Вилсон або Рузвелт говорити компліменти на адресу Польщі, могли й можуть собі деякі сенатори чи конґресмени й заплакати в Палаті Репрезентантів над нещастям Польщі, можуть плисти гарні слова в сторону Польщі, але фактично Польщею Америка не інтересується. Іншими словами, Польща є нічим в політичних рахунках ЗДА. Америка не числиться і не дбає про майбутність Польщі. (Шарп, ст. 285/6).

Редактор П. Йоллес у чотирьох числах „Новеґо Святу" за минулий тиждень відповідає Щарпові на обидві ці його тези. Тривожить його передусім те, що під сьогоднішню пору такі теорії доходять не тільки до ворогів, але й до самих поляків. Розчулений польський публіцист називає Шарпа поширювачем дефетизму і автором, що подає краплі отрути та підготовляє „червоне поле" не лише для Польщі, але й для її сусідів та для цілої Европи і Азії. Хитрість і підступ Шарпа, на його думку, лежить в тому, що Шарп за приклад взяв собі Польщу.

П. Йоллеса не доторкнули ті місця, де Шарп доказує, що колискою польської держави є територія між ріками Вислою і Одрою (Шарп, ст. 17) та що участь Косцюшка і Пулаского в боротьбі за незалежність ЗДА не можна приписувати на рахунок доґгу ЗДА Польщі, бо, за словами одного з американських бібліографів, смерть Пулаского в боях під Саванною „закрила багато неприємних епізодів" (ст. 258). Для пояснення Шарп подає м. ін., що Косцюшко після невдалого повстання в 1794 р., виїхав з Польщі до Франції, а по якомусь часі, коли представники ЗДА набирали в Франції інженерів на працю до Америки, з цього скористав і Косцюшко, який був капітаном з закінченою у Франції високою школою. Шарп не зараховує ані Косцюшка, ані Пулаского до плеяди найвизначніших борців за вільність ЗДА, як це думають поляки, але вважає це за звичайний еміґраційний припадок. (ст. 256). Далі він твердить, що більшість поляків — це несерйозні романтики, що хотіли б бачити „моцарствову" Польщу від Чорного моря до Балтійського, і ця ідея покутує ще й сьогодні в більшості польської еміґрації (хронічна хвороба).

На закінчення своїх підсумків, Шарп приходить до висновку, що „Польща може знову постати, але це зовсім не значить, що воно так мусить статися" (ст. 326).

(Закінчення на сторінці 3-ій)

Пантелеймон Ковалів

СИЛА ПОКАЯННЯ

(Великопісні роздумування)

Нині вже йде четвертий тиждень Великого посту. Увесь християнський світ готується до великого свята Воскресення Христового. В усіх церквах відправляються постові відправи, підносяться спеціяльні великопісні молитви.

Але, крім того, період Великого Посту — це період роздумування людини над тим, що вона зробила доброго і покаяння в тому, що вона зробила злого. Свята Церква простягає людині руку допомоги, щоб через сповідь людина могла очиститись від гріха. Людина часто не помічає того, що вона має на своєму сумлінні, але через це саме сумління людини відчуває потребу висловитись на святій сповіді і знайти тут відраду і спокій для душі.

Покаяння не тільки облегшує душу, воно скріплює душу людини в дальшій боротьбі з гріхом, з диявольською спокусою, яка випробовувала Самого Христа і яка випробовує кожного з нас на тернистому шляху нашого життя. Христос стійко переніс диявольську спокусу, прогнавши від Себе диявола, кажучи: „Відійди від Мене, сатано".

Вся та спокуса, ті обіцянки, що їх диявол ставив перед Христом саме в той час, коли Його людська природа знемагала від голоду, — все те мало тимчасовий характер. Христос не пішов на оті суто земні принади, бо Він Своєю Боголюдською природою стояв над усіма земними царствами, що до них так улесливо намовляв Христа диявол.

Людина має в собі частку отого божественного, отой Божий образ, що підносить її над звичайним природним світом. Людина — не одне тільки фізичне тіло, вона — також духове єство. Духові ознаки людини і є ознаками гідности, що підносять її на вищий щабель від реального світу. Тому людина ніколи не може задовольнитися матеріяльними благами: як вище створіння, вона шукає насамперед задоволення духового.

Такий закон людської природи. За цим законом людина покликана до життя, за цим законом вона й повинна провадити своє життя. І коли це життя через людську слабість порушується, коли людина не раз сходить з правдивого шляху життя, призначеного їй Богом, її Творцем, тоді вона має можливість виправити свою помилку, усвідомити її і знову стати на шлях правдивого життя. До цього кличе голос її сумління, як свідчення вищого її призначення іти слідами Бога, жити в Бозі.

В цьому полягає глибина сенсу покаяння, очищення від гріхів, що затемнюють у людині образ Божий і знижують її гідність. Як вище створіння, людина повинна час від часу перевіряти себе, роздумувати над тим, чи виправдує вона своє призначення, чи живе вона так, як призначено їй жити, жити на славу Бога в мирі, любові і справедливості.

Такий закон людського життя. Саме заради цього закону й прийшов на землю Син Божий, Ісус Христос. Він жив на землі, учив людей, як треба жити, прийняв на хресті мученицьку смерть і Божественною природою Свого Світлого Воскресення переміг смерть і відкрив шлях до життя вічного.

Порушення цього закону виводить людину з рівноваги життя й кидає часто її в прірву, якщо вона через покаяння не усвідомить своїх злих учинків і не стане на шлях правдивого життя. Так скотилися в прірву ті люди, що потоптали ногами Божий закон життя, що відійшли від Бога й віддалися в руки дияволові.

Але навіть і для цих людей залишаються відкритими двері для ПОКАЯННЯ. Бог не хоче смерти грішників, і цей грішник має можливість покаятися в кожну хвилину, поки він живе на землі, навіть в останню хвилину свого життя. Свята Церква завжди стоїть на сторожі, щоб відкрити грішникові двері спасіння.

Людино, брате! Заглянь в свою душу, усвідом свої гріхи перед Богом. Спрямуй своє серце до Спасителя нашого Ісуса Христа, сповідаючи перед Ним всі свої гріхи, всі свої немочі! Нехай очиститься і укріпиться дух твій, і ти спасений будеш навіки в Бозі!

Роман Придаткевич

СПОМИНИ ПРО НЕСТОРА НИЖАНКІВСЬКОГО

(4)

„Можливо, що вдасться мені дістатись до Праги, як якийсь асистент або лектор гармонії і контрапункту до нашого університету, тоді присягаю Тобі, що буду працювати там (на буді!) лишень стільки, щоб не викинули, а візьмусь фест за композицію! А якби прийшлось десь брати посаду як бельфер, то так само! — з тою різницею, що тоді ждала б мене довга й мозольна дорога автодидактизму, що безперечно тяжко відбилось би на моїм музикуванню. Одно, що сказав я собі на цей випадок: на всякі „рутенські" забави не піду аби мене порізали! Хай псьочать і ґвалтують, що я „не працюю для суспільности", але я собі з того нічого не буду робити! А влізу в партитури, а вони всі нехай, про мене, карки крутять! Пробу я вже зробив того року: не грав на жаднім концерті (на Шевченківськім лишень Бережницькому, якому Шульгоф відмовив в останній хвилі). Люди казилися, але „їх бліб штандгафт" — і добре було! Так само зроблю і тепер, бо опісля мене не будуть судити після того, скільки я намучився з концертами, тільки після того, що, як і скільки я написав. А писати хтів би я! Тільки треба би мені показати, як писати! Тут у Відні, аби і мав я защо, не лишився б за ніщо в світі! Ти подумай лише: мене „Композіціонс-шілєра" Маркс лишень раз за цілий рік спитав, що я пишу!!! А „наука" у нас виглядала так: „Кіндер, шрайбтє вас!" — але що і як — не сказав! Отже, писав кожний, що йому здумалось, або нічого, як я і більшість колеґів!!! — І це називалось „наука композиції"!!!

Часом, то такий жаль мене вхопить, що я цілий рік не музикував, що, бігме, плакати хочеться. Тоді подивляю Тебе за те, що Ти пірвав з всякими „предразсудками" і пішов за музикою, ломлячи все по дорозі, що Тобі перешкоджало.

Що Ти хочеш робити в Америці? Я мав туди їхати ще восени минулого року як диригент свіжоскладеного театру в Джерзей Сіті коло Ню Йорку та, на щастя, не поїхав!.. Чи я поїду туди — не знати! (ще напередодні другої світової війни Несторова дядина і Іван Кустодович робили заходи, щоб його зі сім'єю спровадити до Америки. Р. П.). Як тут не буде що робити, тоді поїду туди, але перед тим мусів би я ще пів року повчитись фортепіяну у Любки (Колесси — Р. П.) щоб хоть в кіні жити могти!!!

Як Ти стоїш зі скрипкою тепер? Чи нагонив те, що втратив на війні? Чи пішов вперед? Що навчився з теорії? Чи пишеш що? Відповідж на всі ті питання! Це далеко цікавіше як числення „скільки разів" Ти писав до мене, а я „до Тебе"...

Я задумую тепер писати фортепіянові варіяції і сонату. Та заки до того возьмусь, мушу ще багато перегризти „бібули"... покищо не можу. Журба за існування їсть мене. А й в хаті не така атмосфера, яка потрібна для творчої праці. Біда примусила нас ще в січні спровадитись до тестів, — решту доспівай собі сам, плюс обставини, що підприємство тестя скрахувало, а галицький уряд зліквідований!.. Тому моя найперша мрія: геть звідси! Мецька також! Тільки вона ще хоче до того власне помешкання. Ні я, ні Мецька нічого не пишем! Ага! — Ти питав за переклад „Мойсея". Є цілий прекрасно переложений і переписаний на машині. Як лишень десь етаблююсь (влаштуюсь — Р. П.) постараюся видати. Тепер вона пише по-українськи, але тяжко їй іде, бо повне „внутрішнє" зукраїнізовання мови можливе лиш тільки після проживання між нашим народом; з книжок це тяжче!

З політики нема нічого! Тут всі ждуть на пашпорт до Краю, бо у Відні сидіти неможливо, а тепер місто страшно дороге!!! Велику часть нашого неуспіху і тепершньої (годі прочитати — Р. П.) хруніяди в краю маємо до завдячення тій обставині, що всі кращі елементи сидять за кордоном!!. Я думаю, що вернеш до старого доброго звичаю не прикладати до Нестора занадто строгих правил „добре вихованого" кореспондування, бо то „паця" (себто Нестор) зараз відповідає тим самим! Поздорови від нас обоїх Д. Ліду — і скажи їй, що ми ще не забули за неї... Пиши!!! Па! — Нестор".

Це останній лист до мене. Я не пам'ятаю, як наша переписка урвалася. 6-го грудня я сам, без дружини, якої не пускали, прибув до Ню Йорку. Тут моя тіточна сестра Ганя з Грицишинів Куликова, яка помагала нам в Берліні, зайнялася мною сердечно та з цілої душі. Однак не тільки удар нових обставин, які кожний новий еміґрант переживає, але старання про приїзд моєї дружини, складні американські обставини, в яких мені було тяжко визнатися, пропозиції посад, які я чомусь відкинув, різні обцянки кар'єри не мали жадного значення — не дали мені можливостей продовжувати з Нестором Нижанківським зв'язку.

Вже вліті 1924 р. я зійшовся з Михайлом Гайворонським, і ми рішили заснувати для розвинення українських музичних талантів, за найнижчу оплату, музичну школу, українську консерваторію в Ню Йорку. Наших дітей, та їх батьків дурили на протязі багатьох років нечесні або мало компетентні вчителі і навіть музичні школи. В противенстві до складної вдачі Нестора Нижанківського, про що вказують цитовані листи, вдача Михайла Гайворонського була зрівноважена і в його товаристві я почувався умово здоровий та бадьорий. Я працював багато над скрипковою грою та композицією. Ми обидва записалися до колумбійського університету для студій композиції у Сета Бінґгама. Для мене це був щасливий початок. Так як я в Европі малощо написав, цей американець умів видістати з мене декілька більших творів. Гайворонський мав свої власні проблеми, і він також почув, що може розгорнути свої крила. Нам бракувало Рідного Краю, однак Україну, підставу нашого мистецького розвитку ми будували у власних серцях і серцях великого числа американсько - українських патріотів. Ми скоро завважили, що зробили великі поступи вперед.

Роблю собі викиди совісти, що я не нав'язав знову зв'язків з Нестором, який напевно на мене образився і чекав моїх перших кроків. На оголошений конкурс на нові музичні твори при Об'єднанні Українських Організацій в Америці десь в 1935 р., він не прислав жадного твору, так як не відгукнувся пізніше на заклик приятелів української музики до українських композиторів прислати свої твори до виконання. Передчасна смерть Нестора Нижанківського була для мене чимсь більшим, ніж великий удар.

Не можна годитися буквально з твердженням п. Ігоря Соневицького, який в своїй гарній статті про Нестора Нижанківського пише, що його син Олег „в третьому поколінні продовжує традицію музикальної родини Нижанківських". Тих поколінь напевно було багато більше! Загляньмо в „Квелленлексикон" Роберта Айтнера, Ляйпціґ, Брайткопф унд Гертель, з 1902 р. (сьомий том), який за музикознавцем Габерл-ом (Біоґрафіш — бібліоґрафішес) вміщує матеріял про шляхетного члена родини Нижанківських, орґаніста Андрія Н. Він працював при костелі Домініканів у Кракові, де помер 1655 року. Він студіював у Римі в найбільшого орґаніста всіх часів і композитора, реформатора токкати та фуґи, Джіроляно Фрескобалді (1583-1643), одного з трьох музичних геніїв вчасного барокка (другі два: Джованні Ґабрієлі (1557-1612) з Венеції, засновник принципу інструментації та композитор многохоральної музики і Клавдіо Монтеверді (1567-1643), перший великий оперовий композитор та реформатор в новітньому мадриґалі, що працював у Мантуї та Венеції). Факт праці Нижанківського в Кракові не говорить про нього, як поляка, бо я в дитинстві, відвідуючи зі своїм батьком о. Пшепюрського в Тарнавці (українське село, як острів серед польського моря коло Ланьцута), сидів з свідомим українцем, добрим орґаністом в костелі в Ланьцуті за орґаном, під час якогось вінчання.

Вище згадане є доказом, що маємо недослідженими цілі століття історії української музики, яку починаємо пізнішим від Андрія Нижанківського, композитором середнього барокка, Миколою Дилецьким (1630-1690). Не маємо багато відомостей про Березовського — Бортнянського та Веделя, ровесників Моцарта на Заході, а про працю інших діячів між згаданою трійцею і Дилецьким можемо тільки вичислити кілька імен.

Навіть життя батька української музики Миколи Лисенка не може бути задовільно вияснене у всіх його фазах. Можна навіть підозрівати виелімінування фактів (гл. ст. 77 Української Музичної Спадщини, в примітці „Мало слідів" до статті Д. Ревуцького, Київська Державна Консерваторія, 1940 р.), про побут та студії Лисенка в 1870 роках в Петербурзі. Не маємо ані його листів, ані жадних споминів, які вияснювали б відношення Лисенка до членів „Могучої Кучки". Тільки випадково знайдено слід, що Лисенко був студентом консерваторії у „кучкіста" Римського - Корсакова. Що він думав про тих музичних ентузіястів, які в той час сходилися в домі свідомого українця (по споминах Глинки) композитора Дарґомижського, та про самого господаря, ми можливо ніколи не будемо знати. А це мало б велике значення в оцінці розвитку композиторської творчости Лисенка.

Думаю, що розпочата історія життя Нижанківського, а мною додані причинки до розвитку його музичної індивідуальности можуть спонукати українських музик та приятелів додати інші відомості.

(Кінець)

Вол. Дорошенко

КНИЖКА КОРИСНА Й ПОТРІБНА

(Микола Вайда. Великий пробудитель Закарпаття. Вид. „Карпатський Голос". Филаделфія, 1953, 8°, ст. 48).

Українське письменство взагалі, а красне письменство — поезія й белетристика — зокрема велико прислужилося для пробудження української національної свідомости. Кожна область широкої української землі має своїх пробудників в особах великих синів, що своїм гарячим поетичним словом будили своїх земляків із національного летаргу, вказуючи їм, „чиї вони сини, яких батьків, ким, защо закуті". Полтавщина має Івана Котляревського, Київщина — Тараса Шевченка, Галичина — Маркіяна Шашкевича, Буковина — Осипа Федьковича, а Закарпатська Україна — Олександра Духновича.

Котляревський, а ще більше Шевченко стали загальноукраїнськими будителями, що своїм великим впливом обняли всю Україну, але їх діло в своїх вужчих батьківщинах, в міру своїх сил, провадили тамошні літературні брати. І хоч талант останніх був менший від батька нової української літератури, не кажучи вже про безсмертного Тараса, їхні заслуги в межах своєї волости були ваги теж вікопомної. Їх скромні імена, крім хіба блискучого короля Гуцульщини — Федьковича, стоять дещо в тіні своїх великих попередників або ровесників, твори їх не можуть конкурувати з творами цих мистців, але ми не повинні збувати мовчанкою ні їхні імена, ні їхні твори, не сміємо маловажити їх. Кожному овочеві свій час. В своїм часі твори Шашкевича, Духновича та їх товаришів - однодумців були джерелом цілющої води для їхнього середовища. На жаль, у нас про це часто-густо забувається. Найбільша кривда дістся щодо цього саме Духновичеві. Мовляв — якийсь там „твердорус", що писав язичієм. Тим часом це був на свій час полум'яний український патріот, що болів упослідженням свого занедбаного ладу, що працював для пробудження його свідомости та для його добробуту з усього свого гарячого серця й за цю працю багато перетерпів від мадярів.

І ми всі, без різниці свого походження, повинні пам'ятати про ці заслуги й терпіння Духновича, повинні шанувати його — як пробудника закарпатської вітки нашого народу, а не цуратися його й віддавати його москвофілам чи навіть москалям.

Олександер Духнович був свідомим сином свого народу, до якого озивався рідною мовою, хоч, розуміється, мова його не була ще вироблена. Він, як сам каже про себе в одній із своїх поезій з 1862 р.:

„Не красився пір'ям чужим,
А кріпився духом дужим,
Не зміняв ни на страстях,
Терпів біду в тих
[напастях..."

Він пристрасно любив свій рідний Бескид, і його задушевним бажанням було „де світ узрів, там лежати... вічно спочивати".

Але Духнович не засклеплювався в своїй вужчій батьківщині, а своїм зором обійшов увесь український народ. Він добре розрізняв москалів від українців і разом із галицькими патріотами працював для освіти, добробуту й волі рідного народу, стоючи в близьких зв'язках із ними, листуючися з ними та співробітничаючи в їхніх видавництвах. Про його патріотизм, його свідомість спільної долі з братами „за горами", що вони „не чужі", „що мисль одна у всіх нас на душі", свідчить його гарний вірш, присвячений Галицькому митрополитові Яхомовичеві. В цій поезії, друкованій у 1860 р. у Львові в „Зорі Галицькій, як альбом", читаємо таке признання Духновича:

„А жисм ми тут тим же
[серцем і душой,
З тим же словом і по вірі
[той самой,
Так що єсли хто боліє
[як-небудь,
Нашій браті біль такий же
[тисне грудь.
Так же само веселимся,
[єсли там,
Час веселий, галичани,
[грає вам.
От, як нині, увіреньє шлем
[до вас,
Що Карпати не розлучать
[вічно нас..."

І коли нарешті Закарпаття вирвалося з мадярської неволі й дістало змогу вільного розвитку в як-ні-як конституційній Чехословаччині, воно згадало свого пробудника. Наші закарпатські земляки негайно ревіндикували Духновича від єдинонеділимців, які поспішили своє товариство, створене ними в противагу „Просвіті", назвати іменем Духновича, як це зробили колись галицькі москвофіли, назвавши своє, противне „Просвіті" товариство іменем українця Михайла Качковського.

Наші закарпатські земляки по правді оцінили заслуги Духновича, як пробудника Закарпатської України, як діяча рідного, свого, а не якогось московського єдинонеділимця. І ми всі не інакше мусимо дивитися на Духновича. У всеукраїнському пантеоні поруч імени Ів. Котляревського, Т. Шевченка, М. Шашкевича, Івана Франка, Осипа Федьковича та інших наших будителів стоятиме вічно й ім'я Олександра Духновича.

І добре зробив п. Вайда, що пригадав нам заслуги Ол. Духновича в 150-річчя його народження в своєму короткому, але з любов'ю написаному нарисі. Читач знайде в його короткій брошурі всебічну характеристику життя й діяльности великого пробудника українського Закарпаття.

КРИК В ПУСТИНІ

(Закінчення зі стор. 2)

Історія вже повинна була навчити поляків, що далі брехнею жити не можна. Скільки енергії і грошей витрачають вони на те, щоб в безглуздий спосіб доказувати свої претенсії до західньо-українських земель, головно до города князя Данила — Львова.

Шарп — жид, що виріс у Польщі і знає добре слабі сторони поляків та пороблені ними помилки. Це все він зібрав у своїй книжці, що її кинено на книжковий ринок в ЗДА і в Англії.

Нічого дивного, що польський крик „у пустині", не зважаючи на те, що його, крім своїх, ніхто більше не чує — продовжується, бо поляки до таких явищ не звикли. Полякам вільно писати різного роду пасквілі на всіх, в першу чергу на українців, про спеціяльне походження українського народу (теорія Ґетриха), але об'єктивно висловлюватися про польські справи, навіть жидові, не вільно, тому тільки, що він був колись „обивателем" Речі Посполитої.

Всім нам відомо, що польський шовіністичний патріотизм був одною з головних причин, які прискорили упадок Польщі. Але до цього ніхто з поляків і по сьогодні не признається, шукаючи, очевидно, вини деінде. Свою участь в другій світовій війні вседіло пов'язують з інтересами англо-американського світу. П. Йоллес, закінчуючи свою відповідь Шарпові, стверджує, що: „польський жовнір, боронячи свою батьківщину від большевиків (такого не було!) і нацистів, боронив Америку і демократів, робив то в Тобруку в Африці, під Нарвіком в Норвегії, під лінією Мажіно в Франції, під Монте Кассіно в Італії". Отже, „що ЗДА зроблять для Польщі — для себе зроблять", твердить Йоллес. П. Йоллесові чомусь невідомо, що польська армія під час другої світової війни зовсім не воювала з большевиками, але і в Львові (1939 р.), і в Варшаві (1944 р.) ждала на їхню поміч. Отже, пишучи такі „висновки", п. Йоллес підкреслює твердження Шарпа, що поляки дійсно не були і не є серйозними. Тут саме і корінь віковічної романтики поляків. Це дійсно „крик в пустині" та неслушне приписування „чудес над Вислою", і це зовсім не оборона вільного світу, а тільки оборона себе самих поза межами Польщі.

Якщо йде про працю Шарпа, то українці можуть мати застереження до його книжки тому, що вона є тенденційно проросійська. Але ми мусимо акцептувати всі ті місця, де безсторонньо насвітлені польсько-українські відносини, включно з пацифікацією і 4,000 долярів як відшкодування п. Федоришинові за побиття під час пацифікації українського населення. Не зважаючи на те, що п. Федоришин, як американський громадянин, зголосив польським жандармам про свій хвилевий побут в Галичині, вони йому відповіли: „То ми тобє дами по-американьску". За те побиття польський уряд заплатив 4,000 долярів, про що також знає і п. Шарп (ст. 282).

Тож, беручи те все до уваги, польські дійсні патріоти мусять пам'ятати, що найбільша зброя проти большевицької заглади і брехні — це спільне прямування до свободи всіх поневолених націй, сперта на дружбі і правді.

ПОВІДОМЛЕННЯ

СХОДИНИ ЧЛЕНІВ ТОВАРИСТВА „УГНІВЩИНА" відбудуться в неділю, 4-го квітня 1954 р., в год. 3-ій пополудні в Джерзі Сиги, Н. Дж., в залі Народного Дому при 181 Фліт стріт. — Прохаємо прибути поголовно, бо на порядку нарад важливі справи. —

Управа Т-ва „Угнівщина".

Читайте українські книжки й газети, бо часто читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Перед Шевченківською Академією.

Загально відомо, що культ Шевченка серед українців годі порівнати з культом великих поетів інших народів. Шевченко одинокий поет, твори якого поширені масово не тільки серед знавців літератури, але й серед простолюддя. Шевченко одинокий великий поет, пам'ять якого святкують вже майже сто років рік-річно усі українці в цілому світі.

Досліди над історією української еміґрації не виявили ще, мабуть, коли і де відбулося на землі Вашинґтона перше святкування Шевченківських роковин. Це було напевно десь у перших роках після приїзду з Европи наших людей, в скромних умовах якогось майнерського містечка у Пенсилвенії. Який розвій з цього часу! По всіх містах, де живуть українці й американці українського походження, відбуваються кожнорічно величаві нераз академії з багатими програмами.

Цьогорічна Шевченківська академія в Ню Йорку в неділю, дня 4 квітня, заповідається особливо імпозантно. Святочну промову виголосить голова НТШ в Америці проф. д-р Роман Смаль-Стоцький. В мистецькій програмі академії візьме вперше участь новозорганізована симфонічна оркестра „Думки". Вокальну частину заповнять хорові точки „Думки". За якість інсценізацій ручить ім'я режисера Й. Гірняка. На академію вже тепер заповілися, як видці і слухачі, також чужинці й американці. Для вигоди замісцевих та працюючих, академія зорганізована вперше не у вечірніх, а в пополудневих годинах.

Але з інших причин має цьогорічна Шевченківська академія спеціяльне значення. Це ж 300-ліття Переяславського договору, погубні наслідки якого бачив Шевченко так само ясно сто років тому, як ми їх бачимо тепер. Крім того це ювілейний рік Наукового Товариства, основники якого присвоїли йому слушно 80 років тому ім'я Тараса Шевченка. Нема сумніву, що недільна академія буде одною з визначніших подій в житті нюйоркської української громади.

Ю. Ф.

З діяльности української кооперативи.

В неділю, 21-го березня 1954 р., в залі Літ.-Мист. Клюбу в Ню Йорку, відбулися 6-ті Загальні Збори Української Кооперативи. Збори відкрив голова Мих. Головей та передав провід Загальних Зборів вибраному предсідникові інж. Карпінському. Зі заслуханих звітів виходить, що Кооператива вже вийшла із довжного стану та перейшла в стан активний, осягнувши в минулому році 1953 поважний зиск.

Після уділення абсолюторії попередній управі, вибрано нову управу в складі: п. Шепарович — голова, та пп. Балабан, Гончар, Гордіюк, Карпінський, Крупка, Красноніс, Шпитко та Холевчук, як члени управи.

До Контрольної Комісії вибрано п.п. Лисогір, Вибик, Дзюма, Івасиків і д-р Коваль.

Із осягненого доходу рішено виплатити 3% дивіденду уділовцям. Заплатити Нац. Даток УКК та даток на УНРаду, а решту готівки перенести до резервового фонду.

Загальні Збори поручають новій управі посилити пропаганду приєднання нових членів та підшукати для Кооперативи більше приміщення.

Коли б Кооператива мала більше власних склепів, вона могла б дати багатьом українцям зарібок, а також можна би зорганізувати доставу товарів додому, без жадної доплати.

На кінець в імени Зборів п. Шепарович подякував уступаючому голові п. Голвесві за його фахове ведення Кооперативи, а Заг. Збори вибрали п. Головея, згідно з ам. законом, Кооперативним авдитором.

На цьому Збори закрито.

М. Шпитко.

Шікаго, Ілл.

Загальні Збори Дирекції Дому Відділів УНС.

Загальні Річні Збори Дирекції Дому Відділів Українського Народного Союзу в Шікаґо відбулись в неділю, 21 березня б. р., о год. 3-тій по пол., в домі Відділів, при 843 Н. Вестерн Евню.

Порядок денний такий: 1. Відкриття Зборів. 2. Читання протоколу з минулих Річних Зборів. 3. Вибір президії для перепровадження зборів. 4. Звіти уступаючої управи: предсідника, заступника, касира, фін. секретаря і рекорд. секретаря. 5. Звіт Контрольної Комісії. Звіт господарчого комітету. 7. Дискусія над звітами. 8. Уділення абсолюторії уступаючій управі. 9. Вибір нової дирекції на рік 1954. 10. Нові справи 11. Закриття Зборів.

Збори відкрив предс. дир. п. Т. Шпікула та подав пов. програму.

Порядок денний Зборів прийнято на внесок п. Попіля, піддержаний п. Боднарчуком, одноголосно. Протокол з минулих річних Зборів відчитав бувший секретар дирекції Вол. Івасютин, а Збори прийняли читаний протокол на внесок п. Карпи, піддержаний п. Попілем, без змін та завваг.

Тому, що Збори розпочались в неділю, 28 лютого, а закінчились в неділю, 21 березня, — два рази вибирано президію до перепровадження Зборів. Перший раз на голову Зборів вибрано п. М. Гуля а на секретаря Вол. Івасютина, — другий раз, через неприсутність п. Гуля, на голову вибрано п. А. Стецюка; на секретаря того ж що і перше. Вибори, як перший так і другий раз, відбулись одноголосно.

Звіти уступаючої управи: вислухавши звіти, а окремо фінансовий звіт, можна ствердити, що дирекція в 1953 році поступила кілька кроків вперід, бо каса дому зросла за минулий рік на $2,108.61, — коли в 1952 році був навіть малий недобір. Загальний стан каси на день 1 січня 1954 був $12,187.59, а вартість дому відділів, разом з інвентарем, була $64,000.-00. Контрольна Комісія ствердила, що всі книжки в найліпшому порядку та поставила внесок на уділення абсолюторії уступаючій управі. Абсолюторію уділено одноголосно.

На внесок п. Андрія Косовича, піддержаний п. М. Попілем, Збори ухвалили підвести число директорів на двох членів з 17 до 19, а також вибрати двох почесних директорів, а саме д-ра Івана Смука і п. Івана Карпу. Останні два вибрані на внесок пп. А. Стецюка і Т. Шпікули.

Вибори перепроваджено в той спосіб, що вибрано 19 директорів, а ті вибрали з-поміж себе управу.

Дирекція Дому Відділів на 1954 рік: Тарас Шпікула, предсідник, Михайло Попіль, заст. предс., Андрій Косович, рекорд. секретар, інж. Степан Голяш, фін. секретар, Дмитро Дякун, касир. Контрольна Комісія: Василь Семків, Григорій Дацьків і Андрій Стецюк. Господарська комісія: Осип Дичка, Орней Дутчак, Михайло Семків, Степан Коцелко і Василь Максимів. Члени Дирекції: Анна Васильовська, Іван Дужанський, Филип Т. Васильовський, Василь Лучків, Василь Любас і Вол. Івасютин, Адв. Роман Смук, правний дорадник дирекції.

Нові справи: День УНС (Пікнік) ухвалено на неділю, 18 липня і 60-літній Ювілей Українського Народного Союзу, — день буде ухвалений на найближчих місячних засіданнях.

Предсідник дирекції п. Тарас Шпікула подякував присутнім за участь в зборах і на тому Збори закрито.

Вол. Івасютин, секр. Зборів.

Дітройт, Міш.

Свято в честь Ольги Басараб.

Тридцяті роковини героїчної смерти сл. п. О. Басараб, відзначили Злучені Жіночі Організації Дітройту — Схід окремим святом, що відбулося 28-го лютого ц. р. Свято влаштували: Союз Українок Америки (5, 26, 31), Український Золотий Хрест (ч. 34), Клюб Шкільних Матерей, Жіночий Відділ при Амер. Вет. Пості Мельник, Сестрицтво Н. З. П. Д. М. і Апостольство Молитви. Факт спільного виступу згаданих організацій вказує, на те, що українське жіноцтво вміє солідаризуватися, коли йде про культ героїв нашої Батьківщини. В цьому передовому осередку нашої старої і нової іміграції в ЗДА вшановується щорічно в цю пору пам'ять Ольги Басараб.

З цього приводу була відправлена в гр.-кат. церкві панахида за спокій душі Героїні. В Богослуженні взяли масову участь члени жіночих організацій. Особливе враження зробив добре зорганізований похід відділів тих організацій та вхід їх до церкви і постава на „струнко" під час молебня, що свідчило про глибоке почуття пошани до тих, що за Батьківщину життя дали.

Після панахиди відбулася в авдиторії парафіяльної школи академія. При досить виповненій залі активна діячка Союзу Українок, пані Катерина Хомяк, відкрила дзвінким вступним словом цю святочну імпрезу. Бесідниця чітко з'ясувала суть та завдання свята, при чому не мож було не завважити надто особистий, жіночий дух його організаторів. Подаючи коротку аналізу героїчних вчинків української жінки, п. Хомяк підкреслила значення наших героїв для національної справи.

Святковий реферат виголосила голова Українського Золотого Хреста, пані Марія Квітковська. Познайомившися зі змістом цієї доповіді, не можна було з гордістю не відчути ваги ролі української жінки в громадському та політичному житті. Слова доповідачки збудили в присутніх — може і подекуди заспану — свідомість історичної конечности людських жертв в боротьбі за визволення нашого народу — а в висновку цієї невідкличности, зрозуміння потреби культу героїв. Історія не робить винятків з ніяким народом, як рівнож ніякий свідомий нарід не зважиться ухилити від обов'язку, щодо гідного вшанування тих, котрі життя своє для нього віддали. В тому ж розумінні, українське жіноцтво хоче совісно сповнити обов'язок супроти впавших за Батьківщину.

На закінчення своєї доповіді, пані Квітковська завважила, що українська жінка може бути горда з вартісного вкладу на жертвеннику Батьківщини. І тут прелеґентка згадала ряд великих наших героїнь, вшановуючи пам'ять кожної з них.

Мистецька частина цієї Академії, гідно доповнила цінність свята, підкреслюючи цим добру волю її організаторів.

Особливе враження залишив по собі жіночий хор під управою Гр. Китастого. В дальшому виконанні мистецької програми не можна не згадати солісток бувшого хору „Думка" пп. О. Войтовича, Т. Шандяк-Шарона, і В. Мозоли.

О. Дебрин.

Збірка на Академії О. Басараб (28 лютого в Дітройті).

Жертвували: по $5: Довгань, Триш; по $2: Стравняк, Д. Ландан, Черній; Патра $1.50; по $1: о. Скаськів, Пашкович, Бидзєш, К. Геник, Цимбаліст, Бук, Провальний, А. Дешевий, Качан, Сосновський, Андрушків, Козак, Блашка, Мухній, Давал, Крижанівський, Ю. Кульчицька, Шеремета, Кульчицька, Горин, Заблоцький, Процюк, Стисловська, Яремчук, Левкович, Мозола, Сенько, Галабурда, Гриник, І. Хомяк, Динак, Яремчук, Базловський, Кобза, Козаченко, А. Королишин, Заплітна, К. Колішнік, Баловський, Квітковська, Васьків, Сива, Кардан, Бортник, Скочиліс, Стадкевіч, Полох, Горбусь, Гищук, Пиндик, Будзал, Рой, Дидів, Федук, Когут, Костів, Мацевка, Рихлівський, СК. — Решта дрібні датки. Разом зібрано $173. — Після обчислення розходів, чистий дохід $100 переслано на призначені цілі: $50 укр. парафіяльна школа в Гемтремку і $50 на УККА.

Злуч. Ком. Укр. Жін. Організацій.

Загальні Збори Відділу Т-ва „Рідна Школа".

Дня 14 лютого 1954 р. відбулися Загальні Збори Т-ва „Рідна Школа" в Дітройті на західній стороні міста. В зборах взяло участь поважне число громадян, так старої іміґрації, як і новоприбулих. По відчитанні статуту, вив'язалася оживлена й речева дискусія, в якій обговорено ряд актуальних питань, та намічено пляни праці для Управи Відділу, як також устійнено співпрацю з Т-вом „Рідна Школа" на східній стороні міста.

В запляновані праці намічено: а) Зорганізувати в українознавчій школі працю так, щоб навчанням охопити всіх українських дітей, б) Зорганізувати для дітей відповідні виховні середовища, як вакаційну оселю та дитячий садок, в) Придбати для молоді відповідну бібліотеку.

Обрано нову Управу Відділу в такому складі: голова п. Ващук Іван; заст. п. Козак Марія; секретар п. Крупка Степан; касир п. Білинська Марія; організаційний референт п. Зальопаний Степан, члени: п. Стефанюк Іван і Дудун Максим.

Контрольна Комісія: п. Мацілинський Омелян, п. Шустакевич Микола, п. Іванчук Іван.

Мировий суд: п. Дужий Михайло, п. Василина Євген, п. Яворівський Євген.

І. С.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

Іванна Савицька

„ПРІМА АПРІЛІС"

(Спогад з перемиської дівочої гімназії)

День першого квітня розгортав перед нами, молоденькими дівчатами, далекосяжні можливості. Чого ми там не вигадували! Зміняли кляси, писали гумористичні картки, наливали професорам води до чорнильниць, обмазували пульти крейдою, замикали фізикальну залю і ховали ключі від неї в каплиці, під престолом.

Та найбільшою витівкою було покерувати справами так, щоб відпало якнайбільше часу на навчання. Пам'ятаю такий один „према апріліс", здається з 1931 року.

В клясі від рана відчувалося неспокій. Відважніші піддали проєкт на великій перерві непомітно вийти з будинку і пересидіти годину українського в парку. Що за чудовий, приманливий плян! На сорок вісім учениць не знайшлася ні одна, щоб запротестувала проти наміченої екскурсії.

Непомітно, по одній, ми вимкнулися бічним виходом на вулицю і там, уставившись в пари, вирушили на Високий Замок. Дисципліна і порядок, якого ми придержувалися на силу, не збуджували в довкілля ніякого підозріння. Прохожі думали, що кляса іде на природничу прогулянку. В парку було ще холодно і весна ледь-ледь пробивалася до життя. Ми розсілися на кількох лавочках і почали жартувати. Але, о диво, нам не було весело, розмова не клеїлася, а кожна з нас почувала себе окремо винною. Наша совість обтяжена була не так невідповідним жартом, як радше думкою, про особу, проти котрої ми вимірили першоквітневу витівку.

Це була Марія Гривнакова, учителька українського, довголітня опікунка нашої кляси, щира приятелька молоді, добра і сердечна для всіх. Як нині бачу її струнку постать, ясне, тендітне волосся, старанно причісуване, лагідні сині очі, елеґантні, з педантерією вдержувані сукні і аристократичну ходу. Здається, що не лише я в той час думала про неї, про неї думали всі. А що, як години переставлено і замість українського, прийде учитель польської мови, проф. В-і, поляк, пострах цілої гімназії? Тоді за всіх нас відповідатиме наша опікунка кляси. Не було розбіжности думок. Усі заявилися за поворотом. Ми бігли Татарською вниз, без порядку, задихані і непевні, що буде далі. На порозі гімназійного будинку стояла Кася в чорній, брукселіновій спідниці, такому ж жакеті і в попелятій хустці на голові, без претенсій зав'язаній під бородою на вузол. З її зелених очей блискали недобрі вогники.

Шкільний годинник показував втрачених 30 хвилин, лишалося ще 15 до закінчення години. Тихо, навшпиньках ми перейшли довгий коридор і перша, найвідважніша натиснула клямку.

За катедрою сиділа Марія Гривнакова, радше сумна, чим поважна і писала щось в зошиті. Кожна з нас зайняла своє місце і в клясі стало так тихо, як в гробівці. Буря і громи висіли в повітрі. Тоді Марія Гривнакова підняла голову і промовила спокійно: „Від нині опікуном вашої кляси буде професор польської мови пан В-і. Прошу, читаємо дальше на нову лекцію".

Удар був так сильний і такий влучний, що годі було панувати над ситуацією. Кожна з нас знала, які „кампанії" зводила Марія Гривнакова в часі шкільних конференцій, щоб тільки „тягнути нас за вуха", як вона часто висловлювалася. Марія Гривнакова, це був учитель і оборонець в одній особі. Втратити її значило лишитися безпомічним і опущеним. Ми відруховo похилилися над лавками і тут і там понеслося тихе хлипання. — Переразливий голос дзвінка зірвав неприємну тишу. Десятки пар очей піднялися в сторону катедри з німим запитом, що буде далі!?

Тоді наша добра, незабутня Марія Гривнакова встала і усміхаючись сказала: „Пріма апріліс"!

ВАМ НЕ МОЖЛИВО ОБІЙТИСЬ БЕЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. А НАЙКРАЩЕ І НАЙПЕВНІШЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДАСТЬ ВАМ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ!

В. І-с

„МАНДРУВАННЯ В КРАЇНУ ЗЕ-КА" Ю. Б. МАРГОЛІНА

(Видання імени Чехова. Ню Йорк. 1952.)

(Продовження)

„У таборі є тільки одна посада, що займається переважно жидами: це — „ларечники", цебто таборові гандлярі. „Ларек" сполучається з переховуваних продуктів, звідки вони видаються на кухню і стрільцям ВОР'и. „Ларек" — це ті екстра-продукти, які „підкидаються" на табірпункт для продажу зека „за комерційний розрахунок", як свого роду премія... Продавалися там селедці й бриндзя найгіршої якости, а іноді дерев'яні ложки таборової продукції та хліб, як додаток до пайка. Всі ларечники і продкаптери, яких я знав в таборах, були жиди, бо ця посада вимагає умілого обходження з товарами, рахувати, розвішувати так, щоб усіх задовольнити, включно з начальством. Руські люди на цій посаді зразу прокрадуться й одержуть новий термін. Ларечніком-каптером не може бути ні абсолютно чесна людина, ні без стримування. Обох скрайностей не припустить начальство, яке вимагає, щоб його годував ларечник і сам не попадався. Через це ларечниками частіше бувають старі жиди, що в гандлю „з'їли зуби". Російські жиди тільки тоді добре жили із своїми співзаключеними, коли могли їм заімпонувати своїм умінням себе тримати — хвацтвом, силою, коли вони були більш руські, ніж жиди"... „Антисемітські випади ніколи не каралися в таборі, вони заглажувались начальством, якому не йшло до голови заторкнути „свого" руського чоловіка за те, що він „не витримав" (ст. 153).

Про склад „заключених" автор говорить (ст.152-153)... „Хто сидів за розтрату, хто по битовій статті, хто за необережне слово, але навіть і ті, хто мав 58-у статтю, за „кантрреволюцію" — також не були політичними змовниками, а уявляли собою пересічний громадський елемент. Ці люди належали до 15-ти мільйонової маси совєтських зе-ка, а ця маса у свою чергу, уявляє собою 90% населення Росії. Можна було б в один день звільнити всі ці мільйони і посадити замість них інші — з тим же правом і підставою".

Під час мандрівки на схід за Урал у автора виривається такий рефлекс: (ст. 170) „Ми йшли на схід. Ми були частиною совєтського красвиду або російської давньої традиції. Ми йшли громадою, як сто літ перед нами йшли у часи Миколи І-го, і запитували себе, як це можливо, щоб таке обернення в рабство сотен тисяч чужинців і мільйонів власних грома„ян не викликало ні протесту, ні протидії закордоном, як ніби ми попали в руки дикунів у Центральній Африці, або гандлярів рабами в 17-му віці".

Про амнестію під час німецько-російської війни на ст. 196-197 читаємо: ...„Ми вже давно перестали добиватися змісту й логіки в поводженні з нами. На волю, до Андерса, йшли запеклі фашисти, польські антисеміти, противники уряду Сікорського. Ми — жиди — демократи, яких родини гинули в ґетто, затримувались без пояснень... Нам не пояснили тайних мотивів нашого затримання". І далі на ст. 198: ...„Ми звернулись усно до прокуратора із Єрцева (централя тих таборів), коли він був у Круглице: „почему нас не отпускают?" — Прокуратор засміявся і відповів: „ви жиди, Сікорський вас не хоче"... Тоді автор подав жалобу до начальника Каргопольлага і через місяць одержав відповідь: „У відповідь на запрос з/к Марголіна Ю. Б. раз'ясняється йому, що він не підлягає амнестії для польських громадян, як особа непольської національности".

Аж в таборі Круглиця (Каргопольських таборів на Уралі) автор зустрів земляка з Катеринослава і познайомився з українською культурою. Про це він так розповідає на ст. 321-322-323: ...„Чоловік з синіми тонкими губами, трупним олив'яним лицем, невизначеного віку, в бушлаті з латками, по вигляду колхозник, як більшість з інвалідів, сидів, скрутившись, і шептав Іліяду. — Хто Ви? — Звідки Ви знаєте Гомера? Інвалід одкрив очі і дивився на мене з неменшим здивованням. Познайомились, розмовились і потім міцно подружили.

„Микола був для мене цілком новим чоловіком, із особливого світу. Це був українець, із Дніпропетровська, де я провів юнацькі роки, коли місто звалося Катеринослав. По фаху — учитель української мови, по натурі — м'який мрійник і бібліофіл. У двох кімнатах його самітної квартирі на Первозванівській вулиці було 2,000 книг. В совєтських умовах таку приватну бібліотеку міг мати лише маніяк або вчений, що все життя збирає книги. Миколі було 40 років і єдиною страстю його життя була література. В табір він попав за „націоналістичний ухил". Під час одної з безлічі ідеологічних чисток в Україні, пригадали йому якусь друковану замітку, де він з похвалою висловився про когось з українських комуністів, що його пізніше ліквідували по наказу з Москви. Цього вистарчило, щоб розлучити його з любими книгами і згноїти в підземному царстві. Він просидів 6 років, тримався не зле і ще пам'ятав Гомера.

...„Увага його до мене була надзвичайна. Він був міцніший від мене й помагав щипати хвою, помагав у биту, в тих дрібницях, від яких залежить настрій і самопочуття людини. Я відчув, що маю спільника в бараку і прив'язався до нього з усією ніжністю і вдячністю, на яку було здібне моє слабе, самітне серце.

„Яких тільки людей не було в отій забутій Богом глушині! Скільки тонкости було в цьому чоловікові, скільки музикальности в його усі, що реагувало не тільки на гекзаметри Гомера, але й на кожну утонченість сучасної поезії. Микола все розумів, і перший навчив мене шанувати українську культуру, яка викохала таких людей. Його культ українського слова передався мені. Я почув вперше від нього імена Максима Рильського, Павла Тичини й інш., і живою плоттю одяглися для мене імена Франка або Марка Вовчка. Я ці наймення чув, але нічого про них не знав. А Миколу лише треба було запитати: „Розкажіть, хто такий Марко Вовчок" — мара виявлялася, що то була жінка, й така прекрасна людина й письменник, що Микола сяяв, розповідаючи про неї.

„Щоб зі свого боку дати щось Миколі, я почав вчити його англійської мови. Паперу не було. Щоденно я діставав дерев'яну дощечку і писав на ній 10-15 англійських слів. Потім написав йому цілий англійський текст. Нарешті добув підручник у Максика (зе-ка лікаря). Микола вмів учитися. Через 3 місяці він вже не потребував моїх лекцій. Проявив він залізну впертість і посидючість, — питому українську впертість. О півночі, коли барак спав, він прокидався, сходив з верхньої нари, до столу, на якому блимала коптушка, й з кам'яним гостроносим лицем просиджував часи над підручником. Весною він уже читав самостійно англійські книжки.

„У жидівського і українського народу мається свій старий недобрий рахунок. Важко собі уявити, що може жид в широкому світі цікавитись українською культурою, чи навпаки. А все ж в совєтському таборі були братами жид і українець, і я зрозумів, що можна співчувати цьому народові, дуже музикальному і дуже занедбаному серед слов'янських народів. Українська народня пісня є одна в найбагатших у світі, і по чисельності українці не менші французів, але Шопен не народився серед українців, і недовго цей нарід не був політично вільним. Прийде ще час, коли українці й жиди зустрінуться на світовій арені, не в концтаборі і не в умовах погрому чи нелюдського політичного гніту, а як вільні народи. Микола міг бути діячем жидівсько-українського зближення чи культурних зв'язків. Але слід його затратився в підземному царстві і я не знаю, чи він ще живий...

„У січні 1944 р. бригадир Шульга, який шанував Миколу, запропонував йому працю в магазині овочами. Микола без мене відмовився вийти на працю. Таким чином, включили й мене в групу з 4-ох інвалідів: Шульга, Микола і Біловченко — три українці, я був четвертий"...

В післямові автор зазначив відважно, що в нашому демократичному світі не все гаразд. Автор говорить: „То, що я пережив у Совєтському Союзі — є жахливий кошмар. Моїм обов'язком і моїм першим рухом, по поверненні в Европу було — дати звіт про пережите і переказати крик людей про поміч, які відрізані від світу. Але тільки тут, серед вільних людей Заходу, я зрозумів усю глибину нещастя тих, що лишаються в таборах. Вийшовши за колючі дроти таборів, я зіткнувся з кам'яною стіною, побудованою малими душами й зрадою.

„Я переконався, що в певних колах, і саме в тих, яких допомога потрібна у першу чергу, — не хотять говорити про деякі явища, що діються в Совєтському Союзі. Це шокує. Більше того, це компромітує. Не один раз, а десять разів, я почував, що винуватити Совєтський Союз можуть лише вороги прогресу і союзники реакції.

„Ця книга писалась при мовчазному і явному неодобренні мого оточення, і коли б не особистий мій досвід і сила переконання, якій я зобов'язаний п'яти таборовим рокам — можливо, що я підліг би колективному впливові, як то роблять інші учасники „змови мовчання".

(Продовження буде).

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ВІЛКС БЕРІ, ПА. — В-во св. І. Хрестителя, відд. 223 повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 4-го квітня, в парафіяльній залі зараз по Службі Божій. Маємо важні справи, тому присутність всіх членів конечна. — Уряд.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Т-во ім. І. Франка, відд. 241, повідомляє всіх членів, що збори відбудуться в суботу, 3-го квітня, о год. 3. попол., в залі при 74 Герис Евеню. Обов'язком кожного члена явитись на зборах. — Уряд.

Посмертні Згадки

МИХАЙЛО СЕГІН, член відд. 155 УНСоюзу в Перт Амбой, Н. Дж., помер по довгій недузі 22-го березня 1954 р., в 64 році життя. Походив зі Старого Самбора. Полишив в смутку дружину Юлію і дві дочки Ольгу і Єлену. Похорон відбувся в п'ятницю, 26-го березня з похоронного заведення до Греко-Католицької Церкви Неп. Зач. Преч. Діви Марії при участи Кревних, Знайомих і Членів Т-ва. Тлінні останки похоронено на Гр.-Кат. цвинтарі в Перт Амбой, Н. Дж. — В. И. П.!
М. Чумер, секр.

ТЕОДОР ГРЕЩУК, член відд. 219 УНСоюзу в Нюарку, Н. Дж., помер дня 25 березня 1954 р., по короткій недузі в 60-ім році життя. Покійний походив з села Обудівка, пов. Збараж, Галичина. Оставив у смутку дружину Марію.
М. Юрів, секр.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

ПОДЯКА

Складаю сердечну подяку всім, Кревним, ближчим і дальшим Знайомим і всім тим, що взяли участь в похороні

бл. п. АНАСТАЗІЇ ДЗІВАК

Дякую всім тим, що зложили вінки і цвіти та жертви на Службу Божу.

Дякую о. пароховi Андрушкові та о. Познякові за те, що доложили всіх старань в похороні нашої найдорожчої Дружини і Матері. Дякую всім за телеграми і вислови співчуття.

чоловік ІВАН ДЗІВАК
син — ВОЛОДИМИР
дочка — МАРТУСЯ

Замість квітів на могилу
бл. п. о. **ТЕОФІЛЯ КАЛИНИЧА**
на допомогу залишенцям складають 5 дол.
Михайлина і Мирон Мосори.

В першу річницю смерти
бл. п. судді ВАСИЛЯ КЛИМКА
відправиться
ЗАУПОКІЙНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ з ПАНАХИДОЮ
в суботу, 3-го квітня 1954 в Ню Йорку в церкві св. Юрія при 7-ій вул., о год. 9-ій рано, на яке запрошує Рідних, Приятелів і Знайомих

дружина ОЛЬГА,
ІРЕНА і ЛЮБОМИР — діти
ПЕТРО ШПИРКА — зять
і внучка ЛЕСЯ.

ТАРЗАН, ч. 3255. Малі шанси

THERE FOLLOWED IN QUICK SUCCESSION CONTESTS IN DAGGER AND SPEAR THROWING, FOOT AND CHARIOT RACES, AND IN THE LOGES GREAT SUMS WERE LOST AND WON ON EVERY EVENT.

THEN CAME FIGHTS TO THE DEATH BETWEEN INDIVIDUALS--WARRIORS AND FELONS, THE LATTER DRAWN BY LOT FROM THE PADDOCK OF THE CONDEMNED.

3255

"ARM YOURSELF, LAD," A GUARD DIRECTED JAN. "YOUR NUMBER HAS BEEN DRAWN AND YOUR OPPONENT IS READY."--"GOOD LUCK, BOY." RONDAR GROWLED.

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Швидко відбувалися одні за одними змагання на кинджалах, у киданні списом, пішi перегони і на колісницях. В льожах тим часом програвали й вигравали великі суми на кожній точці.

Після того почалася смертельна боротьба між людьми. Вояки і злочинці, яких визначали жеребком з табору засуджених.

— Бери зброю, хлопче! — наказав вартовий Дженові. — Твоє число витягнено, і твій противник готовий... — Дай, Боже, щастя, хлопче!, — заричав Рондер.